

A halott Babits feje köré nem földi fény fon szegedi idejére glóriát. Amit a földiek el szoktak végezni ilyenkor, azt már elvégezték. S ha tényleg van némi borulat az örök fényesség előkészítő útjain: a kor felhői ezek. Egy-egy pillanatra szűrt ke homályba borítják a halott költőt s azokat, akik élve maradtak. Aztán elvonulnak, elenyésznek a végtelenség uttalan térein. Ez a felhők sorsa; ez a szürkesség rendeltetése. A földi nap nem tudja áttörni a sűrű ködöt, ez már az égi fényre vár. S abban a földöntúli fényözönben elsimulnak a barázdák a halott költő arcán, megnyugodnak a mozdulatok, amelyek hol az emberi megértés, hol a balál segítsége felé nyújtózkodtak, s árnyéktalan a test, amely annyit szenvedett a földi lét nehéz óráiban.

Milyen hát a halott Babits örökkévaló arca? Ó, hiszen tán mindenki előtt ismerős s meddő kiváncsiság csupán kutatgatni a megmaradt emlékek között, melyek mint percek és mint belső tartalmak adják meg a költő végső létező arcát. De lehet az is, hogy egy-egy vonás talán hányzók az arcról, amely a végtelenségbe menekült a véges emberi világból. Ezek a vonások, ezek az emlékek a költőhöz tartoznak és hozzánk is. Nem fölösleges hát fellapozni emlékeztünk könyvét különösen ma, amikor olyan nagy bűnünk a felejtés.

Babits, a latin-magyar szakos tanár

A régi szegedi „reáltanodának” 1906–7. évi iskolai értesítőkönyve egyik oldalán ez áll:

„Babits Mihály, helyettes tanár a magyar és latin nyelvet adja elő iskolánkban. A magyar nyelvet és irodalmat az I. osztálytól, a latint, mint rendkívüli tantárgyat délutáni órák keretében az V. osztálytól adja elő. A VI. osztály osztályfőnöke.

Babits Szegeden kezdte meg a tanári működését, mint helyettes tanár. Innen helyezték aztán el két év múlva rendes tanárnak Fogarásra. A fiatal Babits szegedi működése még nagyon is elmerült a tanári pálya tennivalóiban, irodalmi működéséről említést sem tesz az iskolai értesítő a szokásos iskolai évkönyv története, a tanári irodalmi és tudományos működése, című rovatában. Pedig ekkor már élénken foglalkoztatja Babitsot a költészet, egyik szegedi lap közölte is a fiatal tanártól néhány műfordítást és önálló verset: ezek azonban nem keltették nagyobb feltűnést. Irodalmi működése megmaradt a tanári szoba falain belül: itt akadtak hívei és ellenzői, dicsérői és feddői Babits lassan bontakozó költészetének. Az iskolában egyébként is élénk irodalmi és tudományos élet foltt abban az időben: Veszprémi Vilmos, dr. Blau Ármán és Balogh Miklós tudományos és irodalmi működése nemcsak Szeged határain belül, hanem országosan is élénk visszhangot keltett. Balogh Miklós például Juhász Gyula, Árvai Endre s több más költő verseit fordította német nyelvre olyan tökéletesen, hogy ma is talán a legszebb fordítások Balogh átültetései. Blau Ármán irodalmi díjat nyert egy szatirikus önéletrajzával. Veszprémi és a többi tanár tudományos működését pedig a külterületi szaklapokban látott betűkbe öntve napvilágot.

Ilyen légkörben élt Babits Mihály. Szerény fizetése volt, butorozott szobában lakott Szegeden. Messze volt ez a szoba a Belvárostól, kinn a Nagyköruton kívül vette ki, mint mondta azért, hogy ha az iskolából vagy a kávéházból hazafelé tart, legyen ideje megtanulni, vagy költeni egy verset...

— Nem is hiszed — mondta egy alkalommal egyik tanártársának —, hogy milyen zavaró dolog tud lenni, amikor az ember kinyitja a kulccsal a lakása ajtaját. Ezzel bezárja egy különös börtönbe a világot...

Pedig mégis ezt szerette. Bezárni önmagát egy szobába, ahol könyvek vannak, költők és írók, akik az ő világát rajzolták meg rimben és prózában. Ez a világ volt az övé, a másikat elzárta azzal a kulccsal, amellyel a szobája ajtaját nyitogatta.

A halott költő élő emlékei

Egykori tanártársai közül ma is itt él Szegeden Blau Ármán. Nemzedékeket nevelt fel, hosszú évek után olyan tanárokkal működött együtt, akik egykor tanítványai voltak. Ma már a nyugdíj csöndjében emlékezik vissza a hajdani időkre. Felkerestük. Beszélgetésünk Babits Mihályról. Nem a költőről, nem a halottól, hanem az egy-

kori szegedi helyettes tanárról, Babits tanár úrról...

— Nagyon összelekedtünk mi ketten — kezdte a visszaemlékezést az egykori tanártárs. — Amikor vége volt a tanításnak, együtt indultunk mindig hazafelé. Délutánoként együtt mentünk kávéházba, utána együtt néztünk meg egy-egy filmet, vagy indultunk neki hosszú esti sétának. Ezek alatt a séták alatt előadott egy-egy verset, amelyet vagy fordított, vagy költött. Még ott őrizte csak a maga lelke mélyén őket, nem adta tovább csak azoknak, akiket nagyon közel érzett magához. Még titkok voltak ezek a munkák. Az őnmaga titkai.

Furcsa, éneklő hangon szavalt. Szaggatottan, egyes szótagok között meg-megállva adta elő a költeményeket. Nekem ez a szavalási módus sehogyan se tetszett. Hiába ellenkeztem azonban, Babits kijelentette, hogy ehhez nem értek. A verset így kell előadni. — Ez a modern szavalás — mondotta. A vers zenéjét, ritmikáját kifejezni azzal is, hogy a hang emelkedik és süllyed. Ez az énekszerűség pompásan érzékelteti, hogy a költeményben hegyes csúcsok és szakadékok vannak...

— Ezt az előadási módszert olyan hevesen védte az egyébként rendkívül csöndes, szinte tulságosan szerény Babits, hogy lehetetlen volt ellenkezni vele. Jóval később visszaemlékezett ezekre a vitáinkra — folytatja Babits hajdani kollégája — egyik kisebb munkájában azt írja, hogy „Szavalásom nem tetszett Bérczy és Blau tanár úrknak... En akkor költő voltam, ők pedig tanárok... Most én vagyok tanár; szigorú, mint ahogy illik...”

— Egyszer moziban voltunk. Akkor még nem volt fényes mozipalota: gyerekcipőben járt még a film, nem adtak neki fényes köntöst és királyi palotát. Ott állt a mozi a Szilágyi-utca és a Kossuth Lajos-sugárút sarkán abban a helyiségben, amely ma mint kisebb vendéglő szerepel. A „Csipkerózsika” című filmet játszották. Másnap újra moziba invitált Babits. — Nézzük meg a Csipkerózsikát. — De hiszen tegnap láttuk! — Látni láttuk, de nem értettük meg. Nem ismertük az irodalmat.

— Beültünk újra s ott a mozi sötétjében elővett egy papírszeletet és csöndes, éneklő hangon felolvastott egy műfordítást, amit előtte való napon az előadás után „készítette”. Csipkerózsikáról szólt s ha jól emlékszem Tennyson költeménye volt. Amint szokásos módján, vontatott éneklő hangon adta elő nekem a költeményt egyszerűen megszólalt előttünk valaki:

— Hallod, dervisek ülnek mögöttünk...

— Ezzel nyilván az éneklő hangra utalt, ami módfelett felbőszítette a nyugodt Babitsot. Heteig nem ment a mozi tájékára sem...

Rendszeret és félszezség

— Jellegzetes vonása volt Babitsnak végtelen aprólékos pedánsága, rendszeretete — rajzol tovább vonást a Babits-archív a visszaemlékezés. Egy kis, megsárgult könyv kerül elő a szekrényből.

WIENER MESSE

(BÉCSI VÁSÁR)

1941 szeptember 21-28-ig

Díjmentes vizum
Vasúti kedvezmények

Jelentkezési határidő aug. 25

Felvilágosítást nyújt:

a Wiener Messe magyarországi kirendeltsége, Budapest, V., Vörösmarty-tér 1, Hamburg Amerika Linie, telefon 183-059, a Németbirodalmi Vasutak Idegenforgalmi Irodája, Budapest, IV., Váci-utca 1-3, telefon 180-229 és az összes IBUSz utazási és menetjegyirodák

Babits könyve volt IV. osztályos gimnazista korában...

Nézzük a kis könyvet. Arany János Toldija. A könyv borítólapján a felső bal sarokban ez áll:

„Ez a könyv Babits Mihály IV. oszt. gimnazista tankönyve. 1896–97. Alatta a diák-Babits aláírása. Kerek, lassan vezetett betűk, bizonytalan egyenes vonalakkal aláhúzva. Az aláírás alatt apró bélyegvignetta, Rajta a következő feljegyzés: hihetetlenül apró betűkkel: »18 a.« Vagyis — mint ahogy ez Babits többi tankönyveiről kitűnik — a tankönyveket sorozatok szerint osztotta be. Az első sorozat (I.) az irodalmi volt, ennek a sorozatnak nyolcadik könyve volt a Toldi s mivel az Arany-trilógiájának ez az első része, ezért »a« betűvel jelölte meg a rendszerelő diákoknak. És még egy: a Toldi tartalomjegyzékét kibővítette a következőkkel:

„Legszebb rímek a 3. 8. 14. 33 stb. oldalon...”

— Volt egy hatalmas fizikumú, pattogó hangú, csupa-erő kollégánk — folytatja a beszélgetést Babits tanártársa —: Veszprémi Vilmos. Idős ember volt, de büszkévé tehetette az, hogy tulit a fiatalokon. Sokszor mint műkedvelő résztvevő az iskola atlétika-versenyén s „lefőzte” a diák-bajnokokat is a diszkosz- vagy gerelyvetésben. Ennek a hatalmas, erős embernek minden alkalommal felsegítette a kabátját a fiatal kolléga, Babits Mihály. Veszprémi sokáig szó nélkül vette tudomásul ezt az udvariasságot, egyszer azonban mégis csak kitört:

— Hallod-e öcsém, nagyon szép ez az udvari-

NIKOTEX · MINŐSÉGBEN IS KAPHATÓ